

LEERLINGVOLGSYSTEMEN: Moeten ouders alles zien?

Toetscijfers, het huiswerk voor morgen en aantekeningen over nablijven of te laat komen. Ouders kunnen het allemaal terugvinden in het leerlingvolgsysteem. Maar hoe zinnig en wenselijk is het dat ze zo het dagelijkse wel en wee van hun kinderen kunnen volgen? Schoolleiders en andere onderwijsexperts vertellen hoe zij daar tegenaan kijken.

TEKST: SANNE VAN DER MOST
BEELD: SANNE VAN DER MOST E.A.

Het zit in onze maatschappij om continu te willen weten hoe het gaat. Begrijpelijk, maar niet altijd goed. Want het kan ook ongemakkelijk worden voor een leerling', zegt Arjan van der Wart, sinds dit schooljaar rector-bestuurder van het Krimpenerwaard College in Krimpen aan den IJssel en daarvoor directeur onderwijs van het openbare Minkema College in Woerden. 'Moeten je ouders per se weten dat jij een keer je boeken vergeten bent? Een drie halen is niet goed, maar als daar een acht tegenover staat, is het soms fijner als ouders alleen het eindcijfer zien. Aan de andere kant: juist doordat we er zo bovenop zitten, kunnen we bijtijds bijsturen als het nodig is. Tegelijk merk ik dat ouders soms gestrest worden van het leerlingvolgsysteem, omdat het er allemaal zo zwart op wit in staat. Dan zeg ik altijd: het leerlingvolgsysteem is geen juridisch systeem en geen strafblad, maar vooral een hulpmiddel.' ▶▶

Van der Wart ziet hoe scholen verschillend omgaan met het leerlingvolgsysteem. 'Op de school van mijn zoon hebben ze de oudermodule uitgezet. Aan het begin van het schooljaar krijgt de leerling een inlogcode en vervolgens kan hij zijn ouders toestemming geven om het systeem in te kunnen. Dan leg je de verantwoordelijkheid bij de leerling. Dat neemt niet weg dat ik door de school op de hoogte word gehouden. Ieder kwartaal krijg ik een brief over de cognitieve resultaten en hoe het sociaal-emotioneel gaat.' Een sympathiek idee, vindt Van der Wart. 'Zeker in het kader van eigenaarschap.'

Arjan van der Wart: 'Moeten je ouders per se weten dat jij een keer je boeken vergeten bent?'

Op het Minkema College functioneert het juist heel goed mét toegang van de ouders, vertelt hij over zijn vorige school. 'Sterker nog, het kan juist helpen bij het verkrijgen van inzicht. Het is een middel om met ouders te praten. Zowel over cijfers als over gedrag. Als je live rond de tafel gaat zitten, weet iedereen al hoe het ervoor staat en dat is een voordeel. Je kunt meteen gaan praten over de oplossing.'

SUCCEPLAN

Het leerlingvolgsysteem mag volgens Van der Wart nooit het enige middel zijn dat je als school hanteert om te communiceren over het wel en wee van de leerling. 'Als je alleen maar op Magister kijkt en vergeet met je kind het gesprek aan te gaan over hoe het gaat, dan ben je ook niet goed bezig. Dat gesprek is het belangrijkste. Op ons vmbo werken de leerlingen met een succesplan waarin ze zelf presenteren wat ze willen bereiken. Dat plan zit ook in het leerlingvolgsysteem en is altijd oproepbaar, ook voor de ouders. Dat moet echt blijven leven, anders wordt het alleen maar papier dat in een laatie verdwijnt.'

GRENZEN VERKENNEN

Bas Boensma, rector van het openbare Coornhert Lyceum in Haarlem, kan zich helemaal vinden

Bas Boensma: 'Het leerlingvolgsysteem is in mijn ogen vooral een hulpmiddel.'

in wat Van der Wart zegt. 'Dat zaken geregistreerd worden, vind ik prima. Maar soms schiet het zijn doel voorbij. Zowel voor ons als school – het verhoogt onnodig de werkdruk – als voor de ouders en de leerling. Een voorbeeld bij ons op school: een ouder had zijn kind ziek gemeld. Om elf uur belt die ouder verantwoordigd op dat in Magister nog steeds 'ongeoorloofd afwezig' stond. Wij hadden dat nog niet verwerkt. Dat gingen we uiteraard nog doen, maar zo'n ouder is bang dat het in het leerlingdossier komt te staan en vervolgens tegen het kind wordt gebruikt. Het raakt ook aan onderwerpen als privacy en grenzen verkennen zonder dat je ouders het meteen weten. Het gaat om kinderen tussen de twaalf en achttien jaar. Op die leeftijd doe je soms dingen die niet mogen. Vroeger kon je ook gewoon af en toe te laat komen, maar tegenwoordig staat alles meteen online met alle consequenties van dien. Is dat wat we willen? Natuurlijk is het goed als ouders betrokken zijn en op de hoogte blijven van wat er speelt. Maar als het systeem ons in de wurrgreep houdt, schiet het ook zijn doel voorbij.'

EIGEN VERANTWOORDELIJKHEID

Het Montessori College in Aerdenhout, waar Boensma daarnaast directeur is, kiest voor een systeem waarbij de leerlingen meer eigen verantwoordelijkheid dragen. 'Bij aanvang van het schooljaar kunnen zij zelf bepalen waar hun ouders inzage in krijgen. Het is aan leerlingen en ouders om met elkaar te communiceren over hoe het op school gaat. In de praktijk werkt dat aardig goed. Uiteraard is het afhankelijk van de leerling en van de situatie. Als wij merken dat een leerling met wie het niet zo goed mee gaat, dat niet met zijn ouders deelt, trekken wij aan de bel en geven we de ouders soms alsnog toegang. Maar het principe is dat de leerling bepaalt wat zijn ouders te zien krijgen. Op het Coornhert zijn we zo ver nog niet en ik weet ook niet of we dat per se willen veranderen. Het systeem op zich is prima en het ligt er vooral aan hoe je ermee omgaat. Natuurlijk is het goed om bepaalde zaken vroeg te signaleren, zodat je kunt ingrijpen als het echt misgaat. Maar be-

langrijker nog is dat het gesprek plaatsvindt, thuis en op school. Het leerlingvolgsysteem is daar in mijn ogen vooral een hulpmiddel bij.'

MEER INFORMATIE, MEER VRAGEN

Het leerlingvolgsysteem als hulpmiddel en niet als doel. Directeur **Lobke Vlaming** van stichting Ouders & Onderwijs ziet dat ook zo. 'Wij krijgen signalen van ouders uit het hele land en we geven ouders advies

Eerdere discussie over ouderinzage

Het is niet nieuw dat er discussie is over het wel of niet delen van informatie over leerlingen met hun ouders. De Algemene Onderwijsbond (AOB) publiceerde er in 2019 een verhaal over.

Daarin kwam onder anderen de toen 16-jarige Inez Ruiter uit Amersfoort aan het woord. Zij vertelde dat ze haar vader en moeder zelf op de hoogte hield van behaalde resultaten. Ondanks het feit dat haar ouders de cijfers in de digitale omgeving Magister konden zien en de berichtenalerts daarvoor aan konden zetten. 'Als ik een toets maak, heb ik het recht om het cijfer zelf te delen', aldus Inez. 'Mijn ouders respecteren het: mijn vader heeft de app niet geïnstalleerd en mijn moeder kijkt alleen af en toe naar het rooster. Het voordeel is dat ik een goed cijfer voor een lastig vak, zoals biologie, zelf super enthousiast kan delen. Als mijn moeder het al zou weten, is de verrassing er vanaf. En bij een slecht cijfer wil ik graag zelf een toelichting geven of mezelf kunnen indekken.'

In het verhaal van de AOB kwam ook docent Nederlands Nelleke den Daggelder van Het Heerenlanden aan het woord, een christelijke middelbare school in Leerdam. 'Een van mijn toetsen was heel slecht gemaakt. Mijn leerlingen vroegen toen of ik de cijfers nog niet online wilde zetten, want ze waren bang voor sancties thuis. Ik heb met het invoeren gewacht totdat ze een paar weken later een makkelijkere toets hadden gemaakt waar betere cijfers voor werden gehaald.'

Tweede Kamerlid Paul van Meenen van D66 vindt dat leerlingen tegenwoordig in een glazen kooi zitten. Hij geeft aan dat het wel wat minder kan met het delen van allerlei gegevens en pleit voor meer vrijheid, zodat leerlingen zelf hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. De Kinderombudsman plaatste er eerder ook kanttekeningen bij, omdat kinderen los moeten kunnen komen van hun ouders.

'Het leerlingvolgsysteem is geen juridisch systeem, maar vooral een hulpmiddel'

over alles wat met school te maken heeft. Zo ook over het leerlingvolgsysteem. Scholen zetten alles maar online, omdat ze dat systeem nu eenmaal hebben, zonder zich af te vragen of ouders en leerlingen dat allemaal wel willen weten. Je bent nog niet thuis van school of je ouders weten al dat je een onvoldoende hebt. Is dat echt waar we heen willen? Natuurlijk is het fijn om veel te weten en te kunnen ingrijpen als het misgaat.

Maar meer informatie roept soms alleen maar meer nieuwe vragen op. Het kan ook gewoon fijn zijn om vertrouwen te hebben in wat de leerkracht zegt. Als er echt iets zorgelijks aan de hand is, dan hoor je ook het wel. Andersom hebben ouders natuurlijk wel het recht op informatie die belangrijk is voor de ontwikkeling van hun kind. Hoelang iets al speelt, bijvoorbeeld. En waarom de school niet eerder aan de bel trok. Soms willen scholen onder het mom van privacy bepaalde informatie niet geven – gespreksnotulen bijvoorbeeld of onderzoeksrapporten – omdat ze bang zijn dat het tegen ze wordt gebruikt. Ons advies aan ouders is daarom altijd: ga met de school in gesprek als iets je dwarszit. Zorg dat je elkaar vertrouwt, dat je samen goede afspraken maakt.'

Lobke Vlaming: 'Zorg dat je elkaar vertrouwt, dat je samen goede afspraken maakt.'

‘Vroeger kon je af en toe te laat komen, maar tegenwoordig staat alles meteen online’

GOEDE COMMUNICATIE

Carolien Gravestijn is lector Ouderschap en Ouderbegeleiding aan de Hogeschool Leiden. Ze wordt regelmatig bevestigd over het monitoren met leerlingvolgsystemen én ze kent het uit ervaring met haar eigen kinderen. ‘In principe is het natuurlijk heel goed om inzichtelijk te hebben hoe het met je kind gaat. Het is van belang om tijdig achterstanden te ontdekken en te kijken wat je daaraan kunt doen. Voor het basisonderwijs vind ik dat net wat anders liggen dan voor het voortgezet onderwijs. Communiqueer je als basisschool niet goed, dan kunnen dingen soms zomaar uit de lucht komen vallen en krijg je later gedoe. ‘Mijn zoon naar het vmbo? Ik dacht het niet.’ Goede communicatie over hoe het gaat, is dus heel belangrijk. Op de middelbare school vind ik het wel iets anders. De meeste scholen maken gebruik van Magister en zetten bijna allemaal de oudermodule open. Vroeger niet, maar daar kwam zoveel weerstand tegen dat de meeste scholen alles hebben opengegooid. Met alle gevolgen van dien.’

Carolien Gravestijn: ‘Uiteindelijk moeten kinderen toewerken naar hun eigen zelfstandigheid.’

ZELFSTANDIGHEID

Is zulke openheid een goed idee? Soms wel en soms niet, vindt Gravestijn. ‘Ik heb twee dochters en een zoon. Bij mijn dochters keek ik nooit en ik vond ook dat je

dat als ouders niet hoorde te doen. Je moet leren loslaten en kinderen verantwoordelijkheid geven, zodat ze zelfvertrouwen kunnen opbouwen én kunnen struikelen. Daar leren ze van. Maar het ging ook altijd goed bij mijn dochters. Bij mijn zoon was het anders. Ik merkte dat het bij hem niet altijd vanzelfsprekend goed ging op school. Toen we een gesprek op school hadden, bleek dat ik een totaal ander beeld van hem had dan zij. Hij ging bijvoorbeeld niet altijd braaf naar school. En dan is het toch wel fijn om dat bijtijds te weten. Ik denk dan ook dat ouderinzage in Magister en andere leerlingvolgsystemen vooral heel goed werkt aan het begin van de middelbare school. Je kunt je kind helpen met plannen, zodat hij weet waar hij aan toe is als hij naar de tweede gaat. Daarna moet je het denk ik weer dichtgooien voor ouders.

‘Het kan ook gewoon fijn zijn om vertrouwen te hebben in wat de leerkracht zegt’

De hele middelbareschooltijd meekijken, kan ook averechts werken. Uiteindelijk moeten kinderen toewerken naar hun eigen zelfstandigheid. Die hebben ze hard nodig in het vervolgonderwijs. Dat lukt niet als wij tot het eind hun handje vasthouden. Daarnaast vind ik het ook niet handig als ouders hun kinderen aan de hand van het leerlingvolgsysteem zo pushen dat ze onzeker worden. Het is zo belangrijk dat thuis een veilige omgeving is waarin kinderen gestimuleerd worden, maar niet overvraagd. Ouders kunnen hun kind beter vragen wat het nodig heeft om goed te kunnen leren en niet om eruit te halen wat er misschien niet in zit. Met advies van de school uiteraard. ◀

Ouderinzage in leerlingvolgsystemen, hoe zit dat juridisch?

‘Iedere school moet een leerling- en onderwijsvolgsysteem hebben’, zegt Hafida Amziab, jurist bij VOS/ABB. ‘Dat is een wettelijke plicht van de school. Net als het informeren van ouders over de voortgang van hun kind tot die meerderjarig is. Dat staat in de Wet op het voortgezet onderwijs. Ook al geeft hun kind ze geen toegang, ze hebben altijd recht op inzage in de vorderingen. Een afschrift van een rapport is al voldoende. De school is dus verplicht die gegevens te verstrekken. Gaat het om andere gegevens, zoals te laat komen en gedrag, dan moet de school dat wel bijhouden, maar de plicht om die informatie te verstrekken, is er niet. Op grond van de AVG kunnen leerlingen vanaf zestien jaar ervoor kiezen hun ouders geen toestemming te geven tot inzage in het leerlingvolgsysteem. Ouders die dat alsnog willen, moeten daar officieel toestemming voor vragen aan hun kind. Die toestemming wordt in de praktijk niet altijd actief gevraagd. Als er een conflict ontstaat, beroepen leerlingen zich soms op dat recht. Ten aanzien van het rapporteren over de vorderingen van de leerling op school, moet de school zich nog wel wenden tot de ouders zolang de leerling nog geen achttien is.’

Problemen kunnen volgens Amziab bijvoorbeeld ontstaan als ouders geschieden zijn en een conflict hebben rond gezag en de ene ouder niet wil dat de andere ouder inzicht heeft in het leerlingvolgsysteem. ‘Maar ook hier geldt: op grond van de wet moet de school beide ouders informeren. Heeft de ene ouder het gezag en de andere niet, dan moet de eerste ouder de tweede informeren. Gebeurt dat in de praktijk niet, dan kan de tweede ouder de informatie opvragen bij de school, die vervolgens ook verplicht is die te verstrekken. Vaak gaat het om privacygevoelige informatie en moet de school goed checken welke informatie wel mag worden verstrekt en welke niet. Soms is er ook discussie over wat wel en niet in het leerlingdossier hoort.’